

Asia: VN/28833/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain muuttamisesta (kansainvälinen suojele)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sisäministeriön maahanmuutto-osastolle

Kirkkohallitus lausuu ulkomaalaislain muuttamisesta tehdystä hallituksen esittelyluonnoksesta seuraavaa.

Kirkkohallitus huomauttaa, että turvapaikkapuhuttelupöytäkirjojen tarkistamatta jättäminen turvapaikkapuhuttelun yhteydessä heikentää turvapaikanhakijan oikeusturvaa. Kaikilla turvapaikanhakijoilla ei ole edellytyksiä käydä läpi puhuttelupöytäkirjaa jälkikäteen ja toimittaa siihen liittyviä oikaisuvaatimuksia. Vaikka puhuttelun suorittavalle tarkastajalle annetaan mahdollisuus tarkistaa haavoittuvassa asemassa oleviksi katsomiensa turvapaikanhakijoiden puhuttelupöytäkirja haastattelun yhteydessä, on vaarana, että osa haavoittuvuuksista jää huomaamatta. Siksi kirkkohallitus katsoo, että puhuttelupöytäkirjan tarkistaminen puhuttelun yhteydessä tulee säilyttää.

Lakiesityksessä ehdotetaan pykälään 88 b § (Lähdön jälkeinen kansainvälisen suojelun tarve) lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin hakemuksen ratkaisemisesta tilanteessa, jossa kansainvälisen suojelun tarve on hakijan tahallisen toiminnan seurauksena syntynyt vasta alkuperämaasta lähdön jälkeen. Ehdotettu muutos liittyy määritelmädirektiivin 5 artiklan 3 kohtaan, joka käsittelee kansainvälisen suojelun tarpeen ilmenemistä nk. sur place -tilanteessa. Määritelmädirektiivi antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden säätää, että hakijalle ei myönnetä pakolaisasemaa, jos vaara joutua vainotuksi perustuu olosuhteisiin, jotka hakija on itse aiheuttanut alkuperämaasta lähdön jälkeen.

Kirkkohallitus pitää ko. lisäystä sellaisenaan ongelmallisena, koska se voi mahdollistaa käytännössä myös sen, että esimerkiksi hakijan kääntyminen toiseen uskontoon (esimerkiksi kristityksi) tulkitaan lähtökohtaisesti vilpilliseksi tai epäaidoksi. Kirkkohallitus kiinnittääkin huomiota lakiesityksen Perustelut-osiossa todettuun periaatteelliseen lähtökohtaan ja sen toteutumisen turvaamiseen jo nykytilanteessa. Lakiesityksen perusteluiden mukaan olennaista ehdotetun muutoksen soveltamisessa on tahallisuuden varmentaminen eli viranomaisen tulee pystyä perustelemaan hakijan toiminnan tosiasiallinen vilpillisyys. Viranomaisen päätös ei voi perustua oletamaan. Lakiesityksen perusteluissa korostetaan, että uskonnon- ja sananvapauden sekä kokoontumis- ja yhdistymisvapauden kuuluu myös oikeus vaihtaa uskontoa tai vakaumusta tai ryhtyä poliittisesti aktiiviseksi. Viranomaisten tulee turvata näiden oikeuksien toteutuminen.

Vaikka vakaumuksen muuttumisen aitouden/epäaitouden todentaminen on haastavaa, se ei saa johtaa myöskään lähtökohtaiseen oletamaan kääntymisen epäaitoudesta ja vilpillisyydestä. Vakaumuksen muutos tulee olettaa sen sijaan lähtökohtaisesti aidoksi.

Kuvatun kaltaisissa tilanteissa myönnettäväksi ehdotettu toissijainen suojelu on oikeuksiltaan heikempi kuin turvapaikka. Tosiasiallisesti vainon uhka kotimaassa on kuitenkin turvapaikkaperuste. Kirkkohallitus ehdottaa, että lakiin lisättyä kohtaa 88b § pohditaan uudelleen.

Pirjo Pihlaja

Kalle Kuusimäki

kirkkoneuvos

johtaja

Saloranta Teija
Kirkkohallitus